

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՍՍՈՒՄ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Փետրվարի 10-ին՝ Գերագույն Սովետի ընտրությունների օրը տոնական տրամադրությամբ էր տիրում ողջ Սովետական Հայաստանում։ Քաղաքներում, ավաններում, չյուղերում հիմնարկները, տները, փողոցները դրոշազարդված էին։ Հայ ժողովուրդն այդ օրը քվե էր տալիս իր արժանավորագույն ղավակներին։

Հայ հողերականությունը թաժանելով հայ ժողովրդի տոնական տրամադրությունը նույնպես շտապում էր քվեատուփերի մոտ, իր քվեն տալու ստեղծագործ հայ ժողովրդի տաղանդավոր ղավակներին, որոնք ջանք չխնայեցին Հայաստանը ծաղկած երկրի վերածելու և համայն հայրենաբաղձ հայ ժողովրդի սկեռակետը դարձնելու համար։

Մայրագույն Պատրիարք և Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց Տ. Տ. Գևորգ Զ. Բվեատուփի մոտ

ՍՍՌՄ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՍԵՍԻԱՆ

Մարտի 12-ին Մոսկվայում՝ Կրեմլյան մեծ դահլիճում տեղի ունեցավ ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի առաջին սեսիայի բացումը։ Սեսիան զբաղվեց ՍՍՌՄ ժողովրդական տնտեսության վերականգնման ու զարգացման 1946—1950 թ. թ. հնգամյա պլանի

քննարկմամբ և օրենք ընդունեց ՍՍՌՄ ժողովրդական տնտեսության վերականգնման ու զարգացման 1946—1950 թ. թ. հնգամյա պլանի մասին։ Ստորև տալիս ենք այդ օրենքի Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Ռեսպուբլիկային վերաբերյալ մասը։

ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ԵՎ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՊԼԱՆԸ

Հաստատել ՍՍՌՄ ժողովրդական տնտեսության վերականգնման և զարգացման 1946—1950 թ. թ. հնգամյա պլանի հետևյալ առաջադրանքները միութենական ռես-

պուբլիկաների գծով ներկա օրենքի 2-րդ և 3-րդ բաժիններում սահմանված ամբողջ Սովետական Միությանը տրվող առաջադրանքների սահմաններում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՌԵՍՊՈՒԲԼԻԿԱՅՈՒՄ

107. Հաստատել Հայկական ՍՍՌ-ում 1950 թվի համար արդյունաբերական արտադրանքի հիմնական տեսակների արտադրության պլանը հետևյալ չափերով.

էլեկտրոէներգիա (միլ. կիլովատտով)	160
Ավտոդոդեր (հազար հատ)	180
Սուպերֆոսֆատ (հազար տոննա)	15
Կաուստիկ սոդա (հազար տոննա)	12
Մետաղահատ դագաճներ (հատ)	500
Ցեմենտ (հազար տոննա)	120
Լուսամուտի ապակի (հազ. քառ. մ.)	300
Բամբակեղեն գործվածքներ (հազ.մ.)	44.800
Մետաքսեղեն գործվածքներ (հազ. մ.)	2.600
Բրդեղեն գործվածքներ (հազ. մետր.)	400
Գուլպաներ (հազար գուլպ)	15.400
Կոշիկեղեն (հազար գուլպ)	2.550
Քուսակաճ յուղ (տոննա)	6.000
Շաֆար (տոննա)	6.500
Խաղողի գինի (հազար դեկալիտր)	2.000
Միս (հազար տոննա)	8,4
Կենդանական յուղ (տոննա)	800

108. Հաստատել Հայկական ՍՍՌ-ում 1946—1950 թվերի համար հիմնական աշխատանքների ծավալը 1.420 միլիոն ռուբլու չափով, այդ թվում՝ ռեսպուբլիկական տնտեսության գծով՝ 374 միլիոն ռուբլի։

109. Հնգամյակի ընթացքում հիդրոէլեկտրոկայանների կարողությունն ավելացնել 102 հազար կիլովատտով և հաշիվ գոյություն ունեցող հիդրոկայանների ընդլայնման և ջանադու գետի ափին կառուցվող նոր հիդրոկայանի առաջին հերթի գործարկման։ Կառուցել և գործարկել կաբելի գործարանը և մանր հիդրոտուրբինների գործարանը՝ տարեկան 300 տուրբինի թողարկումով։

Ապահովել Քաջարանի պղնձա-մոլիբդենային հանքաքարի հանույթը և հարստացումը, կազմակերպել ալյումինի արտա-

դրությունը, 4 անգամ ավելացնել սինթետիկ կաուչուկի արտադրությունը և 2 անգամ՝ սոդայի արտադրությունը, զգալիորեն ընդլայնել ավտոդոդերի արտադրությունը։

Ավարտել Երևանում մահուդի գործարանի շինարարությունը և Լենինականի տեքստիլ կոմբինատին կից նախշող և ներկող գործարանի շինարարությունը։ Ավարտել շաքարի գործարանի կառուցումը, կառուցել ապակե տարայի գործարանը, ընդլայնել կոնսերվների գործարանը։ Ավելացնել մրգեղեն կոնսերվների, խաղողի գինու արտադրությունը, կառուցել կոնյակի նոր գործարան։

Ռեսպուբլիկական արդյունաբերության մեջ կազմակերպել դուրյառնական մեքենաների և գույքի արտադրությունը։ Կառուցել մետաղե և ապակե ամանեղենի գործարաններ, ճենապակու գործարան և վերանորոգման մեխանիկական գործարան։

Ռեսպուբլիկական ձեռնարկություններում 1950 թվին արդյունաբերական արտադրանքի արտադրությունը սահմանել 700 միլիոն ռուբլու չափով, այդ թվում՝ տեղական պետական արդյունաբերության և արհեստագործական կոոպերացիայի արտադրանքը՝ 160 միլիոն ռուբլու չափով։

110. 1950 թվի համար սահմանել ցանքատարածություններ 512 հազար հեկտարի չափով, որից կոլխոզներում՝ 480 հազար հեկտար, այդ թվում հացահատիկային կուլտուրաներ՝ 332 հազար հեկտար, որից կոլխոզներում՝ 315 հազար հեկտար. տեխնիկական կուլտուրաներ՝ 40 հազար հեկտար. բոստանա-բանջարանոցային կուլտուրաներ և կարտոֆիլ՝ 41,5 հազար հեկտար, որից կոլխոզներում՝ 30 հազար հեկտար, կերաբույսեր՝ 98 հազար հեկտար, որից կոլխոզներում՝ 95 հազար հեկտար։

Սահմանել բամբակենու ցանքատարածություններ 15 հազար հեկտարի չափով, ընդլայնել բազմամյա տնկիների տարածություններ: Զարգացնել շաքարի ձակնդեղի արտադրությունը և մետաքսագործությունը: Ընդլայնել ծխախոտի ցանքատարածությունները և ավելացնել բերքատվությունը:

Շահագործման հանձնել հետևյալ ջրանցքները. Ստալինի անվան, Նորքի, Ստորին Զանգվի, Գառնի: Իրագործել Արագոյայանի տափաստանի ոռոգումը: 1946—1950 թվերին ապահովել ջրովի տարածությունների աճը 28,5 հազար հեկտարի չափով:

1950 թվի վերջերին անասունների գլխաքանակը սահմանել հետևյալ չափերով. ձիեր 32,5 հազար գլուխ, որից կոլխոզներում 25 հազար գլուխ, խոշոր եղջերավոր անասուններ 670 հազար գլուխ, որից կոլխոզներում 350 հազար գլուխ, ոչխար և այծ 1.680 հազար գլուխ, որից կոլխոզներում 1.100 հազար գլուխ, խոզեր 80 հազար գլու-

խ, որից կոլխոզներում 48 հազար գլուխ: Բարելավել մթերատու անասունների տեսակը և ընդլայնել նրբագեղմ ոչխարաբուծությունը:

111. 1946—1950 թվերին սահմանել Հայկական ՍՍՌ-ի քաղաքներում պետական բնակելի ֆոնդի գործարկում 284 հազար քառ. մետրի չափով, որից տեղական սովետների գծով 34 հազար քառ. մետրի չափով: Կառուցել նոր ջրմուղ, ընդլայնել կոլուդին և 15 կիլոմետրով երկարաձգել տրամվայի գիծը Երևանում, ընդլայնել Լենինականի ջրմուղը:

112. Հաստատել կուլտուրական շինարարության և առողջապահության հիմնական առաջադրանքները. 1950 թվին դպրոցների թիվը հասցնել 1.178-ի, սովորողների թիվը՝ 295 հազար մարդու և քաղաքներում ու գյուղական վայրերում հիվանդանոցային մահճակալների թիվը՝ մինչև 6.700-ի:

ՄԵԽԱՆԻԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Հայկական ՍՍՌ Ժողովրդավարական հանրապետության տարի էլքմիածնում կառուցվում է Մեխանիկական նոր գործարան, որի վրա ծախսվելու է մեկ ու կես միլիոն ռուբլի: Գործարանի կառուցման համար արդեն առանձնացված է մեկ և կես հեկտար հողամաս:

Աշխատանքներն սկսվել են: Գործարանն ունենալու է մոտ 8 ցեխ, որոնց արտադրական կարողությունը կազմելու է 500 հազար ռուբլի: Գործարանը շահագործման է հանձնվելու այս տարվա վերջին:

ՀՐԱԿԱՅՈՒՆ ԱՂՅՈՒՍԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Այսօրվա շրջանի Թումանյան գյուղի մոտ գտնվող կավի բազայի վրա կառուցվում է հրակայուն աղյուսի գործարան: Գործարանը, որն օրական արտադրելու է 120 տոննա հրակայուն աղյուս, գործարկվելու է առաջիկայում: Աղմկահոսյա Գեբետ գետի ափին բնությունը ամբարել է թան-

կարժեք մի հանք՝ Սովետական Միության մեջ միակ շամոտը, որը նման է ամերիկյան ֆլինտ-կլեին: Շամոտը, որի պաշարները հասնում են մի քանի միլիոն տոննայի, անհրաժեշտ է մետաղաձուլական, քիմիական, նավթային և բրուտագործական արդյունաբերության համար:

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՊՈՐՏՐԵԻ ԿՈՆԿՈՒՐՍ

Հայկական ՍՍՌ Ժողովրդավարական կից Արվեստի Գործերի վարչությունը Կոմիտասի ծննդյան 75-ամյակի առթիվ հայտարարել է Կոմիտասի լավագույն պորտրեի բաց կոնկուրս՝ գեղանկարչության, քանդակագործության և գրաֆիկայի գծով:

Գեղանկարչության գծով սահմանված է մեկ մրցանակ՝ 15 հազար ռուբլի, քանդակ-

կագործության գծով (գիպս) մեկ մրցանակ՝ 15 հազար ռուբլի, մարմարի կամ բրոնզի (նյութից) մեկ մրցանակ՝ 30 հազար ռուբլի և գրաֆիկայի գծով մեկ մրցանակ՝ 8 հազար ռուբլի:

Աշխատանքները հանձնելու ժամկետը՝ շահակված է 1946 թվի մայիսի 1-ը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Հայաստանի Գրողների Միության նախագահությամբ Հայաստանի Գրողների Միու-

թյան նախագահ ընտրեց մեծանուն բանաստեղծ Ավետիք Իսահակյանին:

„ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ“

Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի նախագահության որոշմամբ և Մ. Աբեղյանի անվան Գրականության ինստիտուտի ղեկավարությամբ հայ թատերական արվեստի 2000-ամյակի առթիվ պատրաստվում է հրատարակության «Ակնարկներ հայ թատրոնի պատմության» մեծածավալ գիտական աշխատությունը: Այդ աշխատությունը ընդգրկելու է Հայաստանի հին դարերից մինչև մեր օրերի թատրոնական արվեստն ու թատրոնի պատմությունը: Գրքում տեղ են գտնվում հայ արվեստագետների ու գրականագետների ուսումնասիրությունները, ինչպես օրինակ՝ արվեստի վաստակավոր գործիչ Գ. Լևոնյանի՝ «Հնագույն հայկական թատրոնը», արվեստագիտության թեկնածու Գ. Գոյանի՝ «Հայ թատրոնը Անդրկովկասում 19-րդ դարում», արվեստի վաստակավոր գործիչ Գ. Տիգրանյանի՝ «Հայկական երաժշտական թատրոնը», պրոֆ. Ա. Արշարունու՝ «Հայ թատրոնը Ռուսաստանում, Եվրոպայում, Ամերիկայում, Իրանում և Հնդկաստանում», արվեստի վաս-

տակավոր գործիչ Լ. Քալանթարի՝ «Հայ թատրոնը Անդրկովկասում 20-րդ դարում», ֆիլոլոգիական գիտությունների թեկնածու Վ. Թերզիբաշյանի՝ «Թատրոնը արևմտահայերի մոտ», թատերագետ Ս. Մելիքսեթյանի՝ «Մովսեսայ թատրոնը» ուսումնասիրությունները:

Հայ թատերագրության պատմության մեջ այս աշխատությունը առաջինն է լինելու և՛ ծավալով, և՛ բնույթով: Գրքի խմբագրական կոլեգիայի մեջ են մտնում Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Հ. Օրբելին, պրոֆեսոր Ա. Ջիվեղյանը, Համառուսական թատրոնական ընկերության նախագահ տեղակալ ընկ. Գ. Գոյանը, Հայկական ՍՍՌ Լուսժողով ընկ. Աղբալյանը, Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Մ. Աբեղյանի անվան Գրականության ինստիտուտի դիրեկտոր ընկ. Խ. Սարգսյանը:

(«Մովսեսայ Հայաստան» փետրվ. 2 1946)

ՀԱՅՈՑ ԱՆՁՆԱՆՈՒՆԵՐԻ ԲԱՌԱՐԱՆ

Վ. Մ. Մոլոտովի անվան Երևանի Պետատական Համալսարանի հրատարակությամբ լույս տեսավ Հայկական ՍՍՌ Գիտություն-

ների Ակադեմիայի իսկական անդամ Հր. Աճառյանի «Հայոց անձնանունների բառարան»-ի երկրորդ հատորը:

Ա. ՄՅԱՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Ա. Մյանիկյանի անվան Պետական Հանրային Գրադարանը Սովետական Հայաստանի ամենախոշորագույն գրադարանն է. գրադարանն ունի երկու միլիոն գիրք: Գրադարանը ձեռք է բերել բազմաթիվ հազվագյուտ հրատարակություններ, ինչպես օրինակ առաջին հայերեն տպագիր գիրքը՝ «Պարզատմար»-ը հրատարակված 1512 թվին Վենետիկում, «Ուրբաթագիրք»-ը՝ հրատարակված 1513 թվին: Ուշագործության արժանի է նաև Քրիստափոր Կոլումբոսի օրագրի պատճենը: Զափազանց հետաքրքիր են այստեղ պահվող

գիրք-թղթերը և գիրք-հսկաները. մինչատուր «Ղուրան»-ը շաքարի խորանարդիկի մեծությամբ՝ փթանոց ավետարանի կողքին շատ աննշմարելի է դառնում: Մեծ գիտական արժեք են ներկայացնում Լազարյան ճեմարանի, երաժշտագետ Ղորղանյանի և այլոց արխիվները: Գրադարանն ունի մեծ ու փոքր մի շարք ընթերցասրահներ: Գրադարանն սպասարկում է հազարավոր գիտական աշխատողների և բազմահազար ուսանողության: